

SELVITYSHENKILÖ TARASTIN KUULEMISTILAISUUS 13.1.2016

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta. Toimivalta koskee käytännössä kunnallista sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä valtion mielisairaaloista ja koulukoteja. Myös yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus ja valvonta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat STM:lle.

Väestöryhmien väliset ja alueelliset erot sosiaali- ja terveystalouden saataavuudessa ovat lisääntyneet ja eriarvoisuus kasvanut sen myötä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden erityisyys verrattuna muihin palveluihin korostuu siinä, että ne kohdistuvat ihmisten perusoikeuksiin. Valvonnan tarkoituksena on turvata palveluiden riittävä, yhdenvertainen, kustannusvaikuttava ja laadukas saatavuus. Valvonnassa on keskeistä yksilön perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen. Valvonta kohdistuu lisäksi myös toimijoihin kuten muillakin hallinnonaloilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa on erityisesti huomioitava haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten palveluiden saatavuus ja laatu. Usein näiden henkilöiden palvelutarpeet muodostavat pääosan palvelujen kokonaiskustannuksista. Kustannusvaikuttavan toiminnan näkökulmasta ohjauksen ja valvonnan saman suuntaisuus yhteys on palvelujärjestelmän ja asiakkaan etu.

Valvontarakenteet ja valvontaote eivät kaikilta osin ole tarkoituksenmukaisia. Toimintaa kuvaa jälkikäteisyys ja sanktiokeskeisyys. Ohjauksen ja valvonnan suhde ovat muuttumassa painottuen yhä enemmän ohjauksen suuntaan. Digitaalinen ympäristö muuttaa myös valvontaympäristöä ja valvontaa. Hyvän ennakoivan valvonnan edellytyksiä ovat resurssitehokkuus sekä osaaminen ja sen kehittäminen ja keskittäminen. Valvonnan kohdentaminen ennalta arvioitujen riskien perusteella on olennaista. Proaktiivisen valvonnan ja ennakoivan toiminnan suhde ohjaukseen on tärkeää.

Ohjaus ja valvontarakenteiden suhde tulee ratkaista toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden kokonaisuutena. Olennaisena tekijänä tässä on sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus, joka mahdollistaa prosessitehokkuuden palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta ohjaukseen ja valvontaan sekä yksityisen palvelutuotannon sujuvan lupahallinnon osana vahvaa valtion ohjausta, jota STM koordinoi. Osaltaan tällä taataan myös sote uudistuksen tavoitteita kestävyysvajeen umpeenkuomisessa. Asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaaminen on keskeistä palvelurakenteiden valvonnassa.

Sote uudistuksen keskeisenä keinona tavoitteiden saavuttamiseksi on integraatio, joka uudenaikaisena toimintatapana edellyttää vahvaa ohjausta, jota tukemaan tarvitaan selkeästi ohjattu uudenaikainen valvontatoimi, jossa voidaan keventää hallintoa. Ennakoivaa valvontaa ja omavalvontaa tulee tukea ja ohjata. Tämä edellyttää asiantuntemukseen perustuvaa dialogia sekä valvonnan vaikuttavuuden kehittämistä. Sote uudistuksessa keskeinen uusi ohjausväline on järjestämisspätös, joka sisältää kokonaisuuksia, jotka otettava huomioon palveluiden järjestämisessä, tuottamisessa sekä valvonnassa. Hyvinvointiin ja terveyden-

edistämiseen liittyviä tehtäviä jää uudistuksessa kunnille. Ohjauksen ja valvonnan näkökulmasta kyseessä on kokonaisuus.

Sote uudistus tuo mukanaan yksityisiin palveluihin laajenevan valinnanvapauden asiakkaalle sosiaali- ja terveydenhuollossa. Uuden toimintatavan ohjaus ja valvonta tuo uusia haasteita viranomaisille. Tässä työssä toimijoiden läheinen yhteys on tärkeää.

Edellä olevaan perustuen STM on esittänyt kantanaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa varten perustetaan ohjaus- ja valvontavirasto STM:n hallinnonalalle. Virasto muodostetaan nykyistä Valviran ja aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualueen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät yhdistämällä. Virastoon sijoittuu myös työsuojeluvastuualueen tehtävät omana erillisenä riippumattomana toimintona (ILO:n sopimusten mukaan). Viraston tehtävänä ovat myös hallinnonalan nykyiset lupatehtävät (alkoholi, yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto).

